

Jurij Tymošenko, doktor historických věd

Národní univerzity tělesné výchovy a sportu Ukrajiny

UKRAJINSKÉ SOKOLSKÉ ORHANIZACE V ČESKOSLOVENSKU (20. – 30. LÉTA)

Yurii Tymoshenko, ScD in History

National University of Ukraine on Physical Education and Sport

THE UKRAINIAN SOKIL ORGANIZATIONS IN THE CZECHOSLOVAK (IN THE 1920-1930TH)

The object of research is the activities of Ukrainian NGOs in the interwar period, especially the Sokil movement outside Ukraine. The Ukrainian Sokil movement was founded to start the history outside of the country from 1922 in the Czech and Slovak Republic, and the next few years it spends in the institutional care of different cities of the country. In my article, I show that in March 1927 the representatives of all Ukrainian Sokil organizations led a constituent congress in the Czechoslovak Republic, which proclaimed the creation of the public association "Union of Ukrainian Sokil organizations in the Czech and Slovak Republic". The Ukrainian Sokil societies were proved to have existed in other countries, in addition to Czechoslovak. In particular, numerous enough was "The Ukrainian Sokil" in Argentina. Small Ukrainian Sokil nest operated in a while in Yugoslavia, in the Big Bechkereku as well as in Shanghai. The Sokil showed itself more actively in Canada.

Keywords: sokil movement, movement, competitions, Ukrainian emigration.

Prohlášení o problému. Mezi sbírkou dokumentů "Ukrajinské muzeum v Praze", které byly vyřazeny sovětskými vojsky z Československa, se nám v meziválečném období podařilo nalézt řadu dříve neznámých materiálů týkajících se vzniku ukrajinských sokolských organizací v této zemi. Z objektivních důvodů tyto zdroje dosud zůstaly mimo pozornost vědců ukrajinských dějin a předložený výzkum je zaveden do vědeckého oběhu.

Účel studie – rozšířit zdrojovou základnu výzkumu o historii ukrajinské tělesné výchovy a zavést do vědeckého oběhu nové archivní materiály.

Chronologický rámec studia pokrývá období dvacátých a třicátých let 20 století.

Objektem je ukrajinské hnutí fyzické kultury v meziválečném období.

Předmětem je ukrajinské sokolské hnutí mimo Ukrajinu.

Metody výzkumu. Práce vychází z využití historické analýzy archivních zdrojů; systému a srovnávací analýzy.

Výsledky výzkumu a jejich diskuse. Sokolské organizace, které vystupují z ukrajinské emigrace během dvacátých a třicátých let, pocházejí z 11. února 1894, kdy se ve Lvově objevil první ukrajinský gymnastický (mobilní) sdružení "Sokol", který původně měl asi 120 členů. Prvním předsedou společnosti byl Vasyl Nahirnyj.

Rozšíření společnosti, propagace Sokolske nápadů mezi haličské ukrajinské pohyboval dost těžké, ale po prvním představení ukrajinských sokolů ve Lvově v dubnu 1901¹ se ukrajinské občanství věnovalo tomuto hnutí. V roce 1902 vytvořila v rámci partnerství ženský oddělení v čele s Alfredem Budzynovským. Současně vzniknout první větve "Sokolu" Lvova mimo město a on sám se změnil v řídicí strukturu – "Sokol-Otec" (dále jen "S.-O."). Časy největší prosperity ukrajinských sokolských organizací spadají do období předsednictví extrémně aktivního a energického profesora Ivana Boberského.

Od roku 1908 S.-O. vytvořila poměrně silnou organizaci s vyškolenými pracovníky a instruktory a vydával značné množství sokolské literatury. Sokil posuny (festivaly) se staly pozoruhodnou ilustrací síly společnosti. Během období 1906 až 1913 se konalo více než 20 let, jejichž logickým výsledkem bude

¹ Центральний державний архів громадських об'єднань України (надалі – ЦДАГО України). Фонд 269, Опис 1, Справа 1025, Арк. 31.

největší z nich – Druhý Krajský Sokolský posun ve Lvově v létě 1914. Proto, v předvečer první světové války S.-O. v jeho struktuře bylo 974 sokolské společností, a kromě 168 sokolských «Sičů». Těchto 1142 organizací mělo asi 50 tisíc členů¹.

Pro vznik nových společností (založení nových hnízd) bylo nutné získat povolení od ústřední vlády, která sloužila jako schválení zakládacích listin těchto organizací. V podmínkách Rakousko-Uherské říše, která uskutečňovala poměrně mírnou politiku vůči svým různým národům («drtí říše»), trvalo to asi tři měsíce. S vytvořením po první světové válce II Řeč Pospolita, který připojil některé ukrajinské země, situace pro Ukrajince výrazně zhoršila. Tento stav držel jasný anti-ukrajinské politiky, dosáhl jednoznačného vraždy během «pacyfikacij» během třicátých let. Proto se teprve v roce 1926 začalo schvalování statutů sokolské organizace organizace ve městech Lvov, Ternopil a Stanislavivsk (dnes Ivano-Frankivsk). To však nezabránilo S.-B. držet v červnu 1927 první ve válce, Krajský Sokolsky posun, který přinesl dva tisíce účastníků². Tento pohyb však nebyl omezen pouze na ukrajinské etnické území.

Ukrajinská sokolstvo mimo svou domovskou zemi začíná svou historii od roku 1922 do Československé republiky (dále jen – ČSR), která se stala novým domovem tisíce ukrajinských politických emigrantů. V příštích několika letech provádí organizační záležitosti v různých městech této země, kde Ukrajinci ještě nevytvořili žádnou organizační jednotu. Sokolske hnutí zapojeni jak přistěhovalci z Dněpru na Ukrajině a haliče, kteří přicházejí studovat na místní a ukrajinské (Ukrajinské Hospodářské Akademie – dále U.H.A.; Svobodná univerzita atd.) vzdělávacích institucí.

Zejména 06.09.1922 Ukrajinská skupina (27 mužů a 3 ženy) požádala české společnosti "Sokol" v Poděbradech s žádostí o zápis do zkušební doby šest měsíců. Během roku 1923 se k nim přidalo dalších 17 a v letech 1924 – 53 společně 100³. Ne všichni objevili, bohužel, správné Sokolske vytrvalost – jen 31 po předchozí školení (mobilní akademie) 13. prosince 1924 dělal slavnostní přísahu (slib). Po tom, Ukrajinci vytvořili dočasnou radu pod Poděbradským "Sokolem". Během roku 1925 podali 32 dalších Ukrajinců své žádosti o členství v "Sokolu" v Poděbradech, z nichž 16 byli řádnými členy.

Tento pokračující růst sokolů-ukrajinců na pořad samostatného ukrajinského Sokolske organizace. A to navzdory skutečnosti, že již více než tři roky, ukrajinske sokoli byli také členové sportovního klubu ukrajinské vědce v Poděbradech (u Ukrajinské Hospodářské Akademie) v tzv. "Sokolsky sekci". Proto, 7. února 1926 se konalo shromáždění ukrajinských sokolů, ve kterém se ukrajinská společnost " Ukrajinský Sokol" rozhodla položit v Poděbradech⁴. Velkou organizační roli hrál Michail Jeremiev, zatímco u Josefa Trugliaka, který byl žákem Toršova Sokolska Župa, bylo největší obavy vyvoláno jejich kultivací v duchu sokolových tradic. Byl to ten, kdo přinesl ukrajinské sokolů z úzkých sportů do ideologického národního způsobu.

Současně se v Brně v letech 1922 až 1925 staly 16 Ukrajinci členy sdružení Sokol-Brno 1, které na schůzích dne 4. dubna 1925 vytvořily vlastní kruh, který se stal neoficiálním oddělením místní české komunity⁵. M. Doragan byl zvolen za starého muže a vedoucího gymnázia profesora Ilka Kaličaka. Skupina se úspěšně rozvinula a na jaře roku 1926 měla ve svých řadách 18 lidí, mezi nimiž byla jedna žena (sestra). I. Kaličak dokonce měl příležitost absolvovat 2-týdenní kurz pohybu v československé sokolské komunitě v Praze.

Ve městě Příbram, kde byla umístěna Volná těžařská škola, ukrajínští studenti od roku 1922 vstoupili do řad místní pobočky "Sokol". Na jaře roku 1924 to bylo 21 let, ale někteří z nich, kteří dokončili studium, se vrátili na Ukrajinu a na jaře 1926 všichni praktikující Ukrajinci opustili pouze sedm lidí vedených Volodymyrem Chileckým⁶. Sokoly-Ukrajinci nevytvořili v tomto městě nezávislou sokolskou organizaci.

V Praze se ukrajinská mládež začala zajímat sokolske organizace jen na jaře 1924. Dále 20. dubna podali žáci deset studentů pod vedením M. Bučinského žádost o přijetí na "Sokol-Praha II". "Pražský sokol" je přijal a již 12. června 1924 nechal v hnízdě vytvořit ukrajinský kruh Sokolsky. Zpočátku se až do konce roku 1924 nazývali ukrajinským kruhem "Sokol" v Praze a později v Praze vzniklo jméno "Sič", Zpočátku se až do konce roku 1924 nazývali ukrajinským kruhem "Sokol" v Praze a později v Praze vzniklo jméno "Sich", ukrajinské mobilní sdružení. Někde v červnu 1924 bylo založeno spojení se starším

¹ ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1025, Арк. 32.

² ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1025, Арк.35.

³ ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1025, Арк.38.

⁴ ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1025, Арк.38.

⁵ ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1025, Арк.39.

⁶ ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1025, Арк.40.

"Povitova Sič" ve Lvově, ale na jaře roku 1925, tato skupina zanikla kvůli finančním potížím a absolvojcích studentů, ale v únoru se skládala z 15 lidí. Ale v příštím (1926) ve stejném "pražského sokolů" pustil do práce sokolske 10 studentky-ukrajinci vedená Olexandrou Siropolkovou¹.

Činnost skupiny se mohou učit od průchodu pošty sokolky Zoi Ravič-Malanukovoji: "Naše organizace vznikla před rokem zpět <v roce 1926 – Yu.T.>. Ten chlapík byl deset a pracoval jsme samostatně pod velením českého instruktora. Vzlet nebyl přijat, protože ještě nebyly členy Sokolu. Po letních prázdninách začali být vykonáváni až v prosinci, dlouhá doba nás oficiálně přijímala opět na Pražský sokol dlouhou dobu. Nyní zaregistrovalo 14 žen a 8 dospělých. Ženy byly rozděleny do dvou skupin: jedno – 4 – cvičení odpoledne, druhé – 10 – večer spolu s českým přátelstvím v pražském Yendotu Sokolsky. Všichni dostali stipendium, tedy linku Sokil, a platí 13 korun za rok. U Sokolu jsou přednášeny historie společenského života, jeho organizace, etika a vliv Sokol'stva na lidské zdraví. Tyto přednášky jsou povinné pro každého člena, protože teprve poté, co si tyto přednášky poslouchal, složil zkoušku a přísahu, stal se platným členem Sokolu. [...] Pro vedení naší skupiny jsme vybrali organizační asistentky paní Siropolko Olesandra a Buračinsku Lidiju"².

Tato relativní izolace a nezávislost ukrajinských sokolu ukončen v roce 1926, kdy se konala v Praze VIII Sokolske Posun/ Ukrajinci se k tomu chtějí podílet, a tak vytvoří vztah mezi svými kruhy, zřídí organizační výbor a oznámí shromáždění finančních prostředků, aby se k tomuto kroku mohli zapojit. Kvůli chudobě ukrajinské emigrace (nebo snad její pasivitě) nebylo možné získat požadovanou částku. Ukrajinsti sokoli byli nuceni získat půjčku, v níž byli svěřeni Senátu U.H.A. Běžím vpřed, poznamenávám, že potřebné finanční prostředky nebyly shromážděny, takže akademie za dva roky zaplatila svůj dluh ve výši 3115 korun³.

Kolem této události došlo k politické konfrontaci. Organizační výbor nepozval chorvatské sokoly, proti nimž Srbové jednali. Současně, ukrajinská pozvání neposlal do města (přes nářázky poláci), ale převedeni na ukrajinské sokolu v ČSR, čímž podkopává status "S.-O." a odtlačuje ji od účasti na tomto kroku. Proto byli zástupci na Ukrajině zařazeni do ukrajinských sokolských organizací s Československou socialistickou republikou, navíc museli zastupovat chorvatskou Sokolsky svaz, jak o to požádali⁴.

Účast Ukrajinců v hnutí byla poněkud skromná ve srovnání s ostatními národy, 53 sokola (30 z Poděbrad, 17 – Brno, 6 – Příbram), z toho 14 v uniformách Sokolsky s vlajkou, zbytek v civilním oblečení. Taková prezentace Ukrajinců však byla úspěšná, vzhledem k opozici polské a ruské společnosti, což se odvolávalo na nedostatek jejich státnosti.

Tato demonstrace byla ukrajinská organizační podnětem k obnovení prací v ČSR. V říjnu 1926 v České gymnastické společnosti vznikly "Nusli" Praha ukrajinská společnost "Sokol", pobočka "Sokol-otec" ve Lvově. V té době už v Praze působil ukrajinský okruh (asi 20 lidí) vedený Oleksou Yablonským. Vedení kruhu sestávalo z: Omeljan Vec – vedoucí města, Volodymir Zabavskij – tajemník, Osyp Sivenkij – pokladník, Petro Sajkevič – spojení, členové – Vasyl Tračuk a Zenon Ochrimovič. V zimě 1926-1927 se pravidelně zabývalo asi 15 sokolami, z nichž někteří tvořili samostatnou ukrajinskou sekci s českým vůdcem v Nusli, zbytek se zabýval různými českými divizemi⁵.

Na základě tohoto kruhu vzniká organizační výbor. Dne 13. března 1927 se v Poděbradech uskutečnil kongres zástupců z Poděbrad, Příbrami, Prahy a Brna, na kterém se v České republice rozhodli vytvořit Svaz ukrajinských sokolských organizací, přijali návrh zákona a jmenovali Ústavní kongres Unie dne 31. března 1927 v Praze. Kongres zvolen předsedou Osip Bojdunya, jeho zástupce – Olexandru Siropolkovou⁶.

Institucionální návrh ukrajinského společenského života však kvantitativně nezvýšil. Naopak, v následujících letech je toto hnutí zamrzlé. Jak bylo uvedeno výše, Ukrajinci v Československé socialistické republice nebyli stabilní – většina z nich byli studenti, kteří se po absolvování vrátili do vlasti. Takže v Příbrami, předtím, tam bylo jen sedm sokolů, a když dokončili studio, hnízdo stálo stále. Počet Ukrajinců v Brně výrazně klesal, až do 1. dubna 1929 a toto hnízdo nebylo odstraněno⁷. Na podzim roku

¹ ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1025, Арк.40.

² ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1010, Арк.155-155зв.

³ ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1025, Арк.43.

⁴ ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1010, Арк. 8, 23, 40.

⁵ ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1010, Арк. 107.

⁶ ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1025, Арк.46.

⁷ ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1010, Арк.148.

1927 měl pražský sokola ve svých řadách 44 sourozenců (z toho 16 dívek), ale jejich počet se začal snižovat. V lednu 1928 zůstalo pouze 23 sokolů a pravidelně vykonávalo méně než polovinu.

Spolu s koncem života sokolského v Praze začala činnost celé Unie ukrajinských sokolských organizací v Československu zmrznout. V říjnu 1927 vedoucí Unie O. Bojduník, vzhledem ke svému zdraví a nedostatku času, předal své vazby na O. Syropolkovou, zástupce. V prosinci toho roku Josef Škeda převzal opěrku hlavy a Yaroslav Blagitka byl přidělen sekretáře. V srpnu 1928 zůstal J. Blahitka sám poté, co opustil J. Škedu v Argentíně (kde organizoval sokhillské společnosti od místních Ukrajinců). Ze všech sokolských organizací, které patří do Unie, zůstal pouze Sokol ve městě Poděbrady, do kterého byly přeneseny případy a archivy Unie¹. Tam, s počátkem akademického roku 1927/28, byly pozice "ukrajinského Sokolu" doplněny mladými členy, kteří přišli z Volyni a Halicie, kteří přišli studovat u U.H.A.

V roce 1928 skončilo první období organizační existence ukrajinských sokolských organizací v Československé socialistické republice. Po odstranění Unie se všechny aktivní aktivity soustředily ve městě Poděbrady, které se po určitou dobu stalo takovým neoficiálním centrem ukrajinského života Sokolů.

Důležitou roli při zachování ukrajinských sokolských tradic v ČSR v těchto letech a zejména při vývoji hnízda Poděbrady hrál Fedir Moroz, který byl zvolen v jeho staré společnosti v roce 1928 a pracoval v jeho řadách od samého počátku. Dal společnost působící v téměř všech svém volném čase, i když v létě 1929 poté, co studie byly nezaměstnaný a neměl žádné prostředky obživy. Nicméně nemohl překonat vnější faktory. V roce 1930 přijetí nových studentů do U.H.A. bylo neoprávněné a starší členové po studiích rozptýlených. Na začátku roku 1930 se počet hnízd podebradského snížil na minimum – 18 lidí, a to výrazně snižuje své třídy přes velký akademický zatížení jako hotový tréninku. Byl nucen opustit a F. Frost, jehož místo ve starém inženýr vybral Basil projde. On pokračoval k práci s existujícími lidmi a snažili se přitáhnout nové imigranty².

U všech významných událostí v životě "ukrajinského Sokolu" v Poděbradech dovolené by měla zahrnovat akademie 10. února 1929 u příležitosti 35. výročí "Sokol-otec", které byly číst zprávy věnovaná životu a dílu ukrajinského sokolstva doma. Zúčastnil i 13 ukrajinské ve velkém zdvyzi Českého sokola Praha 4 až 6 07. 1929, kterého se zúčastnili zástupci jiných slovanských národů a bulharských "chlapců". Finanční podpora pro ukrajinské Sokoly účasti na této akci za předpokladu vědecké a veřejné organizace v Československu – poslali 1700 korun, z toho 1000 korun dal senát U.H.A. Další 900 korun pocházely od jednotlivců a organizací z Haliče³.

21. června 1931 se "ukrajinský sokol" stal členem regionálního hnutí českého sokolika v Pardubicích. Na tomto kroku bylo 12 bratrů z Poděbrad, jednoho z Hradce Králové a Rževíce. Ukrajinská kolonie v Pardubicích, zvláště bývalí vojáci ukrajinské galicijské armády, byla obzvláště potěšena tím, že poblahopřála svým sokolům. Výsledkem tohoto projevu bude uspořádání ukrajinského Sokolského hnízda ve městě.

Celkově během svého šestiletého působení "ukrajinského Sokolu" se zúčastnilo 35 krajské a okresní akademii, a to jak v provincii Tyršovoyi Sokioske i mimo něj. Po porážce ukrajinského osvobozenického hnutí v ukrajinských zemích pod povolání v několika zemích, včetně představení ukrajinských Sokolu v podmínkách okupace ukrajinských zemí několika státy taková prezentace ukrajinských sokolů poháněla státní hnutí, prezentovala ukrajinskou myšlenku v prostředí nejméně slovanských národů Evropy. Ale i tak se Ukrajinci setkali s neustálým odporem polských a ruských kruhů, kteří se v každém směru snažili omezit svou účast na celostromechových akcích.

S počátkem 30. let nejučinnější bylo hnízdo v Poděbradech. Na jaře roku 1931, kdy dokonce vytvořila mladý Sokolsky Dorost (školní děti od 6 do 12 let), který se podílel na hrabství. Současně musím poznamenat, že tím, že ukládají nové, užší vazby s Sokolem, si Ukrajinci vždycky pamatovali na svou vlasti ve své vlasti a udržovali si s sebou trvalou souvislost prostřednictvím stálé korespondence s "S.-O." ve Lvově.

15. února 1931 oslavy sokolů v Poděbradech oslavily páté výročí své aktivní činnosti (ve skutečnosti bylo výročí 7. února), což se odrazilo v brožuře "Ukrajinský sokol"⁴. Přestože společnost neměla trvalou

¹ ЦДАГО України Ф. 269, Оп. 1, Спр. 1025, Арк.49.

² ЦДАГО України Ф. 269, Оп. 1, Спр. 1025, Арк.50.

³ ЦДАГО України Ф. 269, Оп. 1, Спр. 1025, Арк. 51, 52.

⁴ ЦДАГО України Ф. 269, Оп. 1, Спр. 1025, Арк.53.

strukturu (a nemohla ji mít, protože bratři, kteří strávili 4-5 let v Poděbradech, byli nuceni odejít), práce v ní se nikdy nezastavily. Po celou dobu měla 122 platných členů¹.

Jako jeden z vedoucích představitelů tehdejšího Sokolske V.Prochoda "...i když organizovaná síla ukrajínke Sokoly v dalších městech Československa (mimo Poděbrad) poklesly, ale stále ohnyk gevry ... Ukrajínke sokoli jednotek roztroušených po celém Československu je mnoho, ale nějak není vidět. Využívají se v českém Sokolském moři. [...] Díky síle je nemůžeme používat organizovaně. A bez vytvoryuyetsya vrazhinnya že žádný ukrajinský jednomyslně schopné organizovaného vyjádření jejich vůli. Když přidáme aktivněji bojovat proti nám naši "přátelé", je zřejmé, proč vytvorylasya opyniya z nás není v náš prospěch. Některé organizace se obávají, že to není vylezl "politiku", a spolu s ní vřava. Ale jedna organizace, v níž, jak pochopit základní principy Sokolske idea strach z "politiky" (demagogové) není nutné. Příkladem toho může být "Ukrajinská Sokol" v Poděbradech, který nebyl nikdy někam, kde "Politické" nedorozumění"².

Vojenské vyhlazování mírové ukrajinských občanů v Polsku (takzvaný "pacifikace") nucen ukrajinské emigrace v Československu vyjádřit své stanovisko k této trestné činnosti. 03.12.1930 "Ukrajinske Sokol" v Poděbradech prošel protest proti polskému teroru podle něhož účastníci ukrajinské Brno Rževnytsi, Pršibramu a Praze. Protestní zaslán prezidia společnosti Czechoslovak Sokolske, ale neobdržel odpověď na ni. Sbírkou podpisů však donutila ukrajinskou komunitu, aby se vrátila k myšlence jednotné organizace. Mladí mladí lidé, kteří po těchto "pacifikacích" začali chodit do ČSR, aby studovali. Již několik let, podobné protesty ve městech Brno, Liberec, Mimoň, lázně Bělehradě a dalších městech, ukrajinské imigrační Vydrž hladomoru v sověckéj Ukrajině³.

Na podzim roku 1930 dorazilo do Brna zhruba 40 studentů, z nichž většina vstoupila do češtiny "Sokol Brno I", kde byli pod dohledem prof. I. Kaličáka a Ivana Gordijuka. Pro třídy byly rozděleny na dvě manželky (družstva)⁴. Následující rok jejich počet nejen poklesl, ale dokonce se zvýšil. Na valné hromadě ukrajinských sokolů dne 4. prosince 1931 bylo rozhodnuto o založení ukrajinské sokolské společnosti v Brně, která se stala neformální pobočkou českého "Sokolu-Brno I". Zpočátku 38 lidí vstoupilo do láva. Myroslava Pahut byl vybrán jako starý muž (protože I. Kaličák opustil město) a šéfem byl B. Turka. V dubnu 1932 místo staršího M. Pahuty byl starší zvolen J. Horodynského⁵.

Kromě toho dne 20. ledna 1931 v Rževnitsa, kde byla ukrajinská tělocvična, z podnětu mé sestry Mikhajla Soroky bylo obnoveno Sokolsky hnízdo s členstvím asi 20 studentů gymnázia. Ze starších falcolů pracoval Dr. Antin Yakovenko, kterého si vybral jako cizince. Až do poloviny roku 1932 existovalo neformálně, dokud nebyla pedagogická rada gymnázia schválena⁶. Protože většina z nich byla studenty střední školy a neměla nezávislá materiálová podpora, vývoj tohoto kruhu se pomalu pohyboval.

Inženýr Jaroslav Bilinský, ukrajinský vědec v Praze, sjednotil ukrajinského soprán v roce 1923 v Příbrami, se aktivně zapojil do sjednocení Ukrajinců v Praze. Po dlouhou dobu bojoval, dokud mu 17. prosince 1931 nedosáhl, aby získal prvních 8 sokolů, které se rozhodli položit v ukrajinské společnosti "Ukrajinský sokol". Vybrali si svůj "Sokol" v centru města v Nuslachu. Stejně bratry, kteří žili daleko od něj, by mohli být členy jiných hnízd a tam by se měli zabývat. V lednu 1932 úspěšně začal pracovat ukrajinský Sokol a během tří měsíců měl kolem 30 lidí⁷.

Mělo by se také zmínit o malém hnízdě ukrajinského sokolika v Pardubicích v počtu 8 sokola pod vedením inženýra Juru Siniavsky Tento kruh vznikl na podzim roku 1931 jako důsledek příchodu paradického posunu ukrajinských sokolů z Poděbrad.

Všechny pokusy inženýra P. Petrenka o vytvoření Sokolského kruhu ve městě Hradec Králové zůstalo neúspěšné, přestože ukrajinská kolonie byla mnohem větší než v Pardubicích. Bohužel pasivita bude charakteristickým znakem ukrajinské emigrace nejen v České republice.

Kromě Československé republiky existovaly i ukrajinské sokolské společnosti v jiných zemích. Zejména "ukrajinský Sokol" v Argentině byl poměrně početný. V Buenos Aires, 26. dubna 1931 Ústavodárné shromáždění společnosti "Sokol", který volil hlavu Maxim Zabolotny a hlavního inženýra Josepha Škedu,

¹ ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1025, Арк.54.

² ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1025, Арк.55

³ ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 274, Арк. 41-41зв, 43зв, 57-60.

⁴ ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1011, Арк.69-69зв.

⁵ ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1025, Арк.58.

⁶ ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1013, Арк.51-51зв.

⁷ ЦДАГО України Ф. 269, Он. 1, Спр. 1025, Арк.61.

bývalý šéf ukrajinské "Sokol" v Poděbradech. Sokolske idea zájem o ukrajinské a brzy, a to navzdory hospodářské krize a finančních obtížích v Argentině tvořily dvě větve společnosti ve městech La Falda a Cordoba, který spolu s kruh v Buenos Aires počítají ve svých řadách 81 členů, včetně pěti sester¹.

V jiných zemích nebyly ukrajinské sokolské společnosti tak početné. Zájem o stanovisko k této pasáži přijde Vasil Prochoda: "Bohužel v Evropě, na rozdíl od Československa, ukrajinská emigrace může chlubit jejich úspěchu na poli Sokolske síly. V tomto ohledu jsme daleko za Rusy s poměrně silnými sokolskými hnízdy na Balkáně a ve Francii. Nicméně, skutečný Great není téměř nic, protože jsou všichni zapojeni "socialistická výstavba" v Království červené krvavé diktatury. Ruský Sokolske převažují série zahraniční dělá Don a Kuban kozáky a „osoznavshye sebja n "Malý ruský a někteří Ukrainian galicijská a Bukovina <Podtrhuje mě. – Yu.T.>. Přesto v přítomném okamžiku síla není příliš příznivá pro ukrajinské sokola, i když na základě Sokolske ideologie musíme být bratrský vztah"².

Na jaře roku 1931 se pokusily vytvořit ukrajinské sokolské hnízdo ve Velké Beckereku v Jugoslávii. Kruh byl asi 25 lidí pod kontrolou Melnyčuka. Vzhledem k tomu, že byly nabídnuty jako "Rusko hnízdo" a v žádném případě nebyly ukrajinské, odmítly. Ale to jim nezastavilo účast v povstání okresu Banat Sokolsky, kde působili jako "ukrajinsko-kubánský sokolský sbor"³.

Vznik řady ukrajinského Sokolske organizací mimo Československa na pořad jednání potřebu vytvoření Unie ukrajinských Sokolstva v zahraničí (dále jen – SUSZAK). 26.prosince 1931 v rámci iniciativy města. Poděbrad prošel od kongresu ukrajinského Sokolske spolků v Buenos Aires, W. Bechkereku, Rzhenvnytsyah, Praze, Pardubicích, Brně. Přijala chartu a volil dočasný Radu EU, který zahrnuje jednoho zástupce z každé z těchto organizací. Prezidium rada dělala hlavu – inženýr Vasily Prochoda, Hlava – Jaroslav Blahitka a dozorce – Simon Černyachovsky, kteří podali návrh na schválení charter Svaz hrana (zemi) vlády v Praze⁴. Stále se rozhodl pro komunikaci s "Sokola-otec" a jeho morální podporu a svolení k účasti v IX. kolektivním hnutí v Praze plánovaném na období od 12. června do 6. července 1932.

Účast ukrajinské zdvyzi učít od SUSZAK odvolání, výňatek z nich je uveden níže: "6. července skončila v Praze, majestátní IX. všestranná renesance. [...] Nechce tam syny a dcery ukrajinského národa. 69 a 18 sokoli sokilok v ukrajinských uniformách Sokolský (sokilky lidí kroyah) pod dvě vlajky ukrajinského Sokolske dokonce vytvořil malé, ale zdravé tělo a silný duch skupinu. Jeho modré košili na pozadí převážně Sokolske červené moře, ukrajinské Sokol přitáhl pozornost celého světa nad a zájem v ukrajinské události k volnému rozvoji mých lidí.

Uporyadzhennyam ukrajinského oddělení v Sokolske výkony od Sokolske a lidového umění exponáty otevřel 18 června a pokračuje až 10. července spolu s československými vilnoruch cvičení a soutěží s nástroji 3,4 a 5 července (jeden z ukrajinských konkurentů dostal vavřínový věnec), nezávislý výkon ukrajinských lidových písní a tanců 4. a 5. července účast na majestátní pochodu 6. července s hosty sokoly nejsou členy Evropské unie Slavjansk Sokolstva (Američané, Bulhaři a Srbové Sorb), který trval déle než 4 hodiny, které se zúčastnilo 63 972 Falcon a sokilok..."⁵. Tímto způsobem se Ukrajinci mohli představit při příležitosti evropských Slovanů.

V průběhu roku se podařilo dokončit všechna opatření ke svolání a 30. října 1932 r. I kongres ukrajinského svazu Sokolstva zahraničí. Jako zprávu předsedy organizačního výboru, kromě již zmíněných hnízda, byly vyzvány, aby spolupracovaly Hetman "tábor" ve Spojených státech, "nedosáhlo hostitelské Dělnická General V. Petriw a Sokolske tábor v Sofii, ale jednota"⁶.

V těchto letech důležitou roli v ukrajinské sokolstva hraje Johna Boberskyj, který v prosinci 1933 na kongresu II SUSZAK zvoleného čestného předsedu. Podrobné informace o své činnosti nezastaví – to bude předmětem samostatného studia – namísto pouze konstatovat Boberskyj IV byl jeden z mála teoretiků pak tělesné výchovy, který by měl podle něj, hlavní účel – připravuje ukrajinské mladých lidí k boji za nezávislost jeho okraje. Ve svém díle "Ukrajinske Sokol" označuje v širším smyslu než "sokilstvo" jde nad rámec čistě fyzické cvičení a vidí ji jako široký gymnastický pohyb Ukrajinců, protože se setkal s odporem některých představitelů ukrajinského sokolu.

¹ ЦДАГО України Ф. 269, Оп. 1, Спр. 1005, Арк. 2.

² ЦДАГО України Ф. 269, Оп. 1, Спр. 1025, Арк. 64.

³ ЦДАГО України Ф. 269, Оп. 1, Спр. 1005, Арк.3.

⁴ ЦДАГО України Ф. 269, Оп. 1, Спр. 1025, Арк. 67.

⁵ ЦДАГО України Ф. 269, Оп. 1, Спр. 1002, Арк. 17-17зв.

⁶ ЦДАГО України Ф. 269, Оп. 1, Спр. 1005, Арк. 30.

Do poloviny třicátých let byla ukrajinská emigrace vysoce politizována. Zdroje SUSZAK vyřešit napětí, které panuje nejen mezi různými organizacemi, lidí, ale také v rámci jedné sokilstva. V předchozích letech to nebylo, nebo nebylo tak zřejmé, jako v stanovenou dobu. Smutek a tragédii této situace je, že opozice není v souladu komunistických nacionalisty jako mezi národně vědomé Ukrajinci. To je také napsáno z Argentiny až Československa¹, ale tyto země nejsou omezené. Za takových okolností v době jeho III kongresu (prosinec 1934), 9 SUSZAK spojených hnízd, která byla 460 sokoli (v Československu, hnízda – 5 členů – 340, v Argentině, hnízda – 3 uživatelů – 104, v Hinne: hnízdo – 1, členové – 16)². To bylo v tomto roce SUSZAK začal vydávat své varhany – časopis "Ukrajínští sokoli". Na pořadu dne bylo otevření klubů v několika dalších zemích, ale předválečné napětí již vznáší ve vzduchu byla stejná překážka. Bylo možné otevřít pouze jeden nový hnízdo Liberec (první valná hromada se koná 17. února 1935), což představuje radu: předseda – Homynskij Kost, vice – Greško Basil, dozorce – věčné Ostap, Pokladník – Terletsky Basil. Původně zaznamenaný v kruhu kolem 20 lidí, dokonce se podařilo najít sponzory, kteří platí nájemné za tělocvik. Ale postupem času, počáteční nadšení zvětralý, většina sokoli přestali tříd, které vidohotylo a patrony³.

V prosinci 1935 SUSZAK spojil sedm hnízd: čtyři v ČSR a tři v Argentině. Opustil hnízdo ve městech Brno a Šanghaj. Neaktivnější byly hnízdi Praha a Pardubice, kde se konaly pravidelné mužské a ženské skupiny.

Po nacistické okupaci Československa v létě 1939 nová ukrajinská vláda nabídla připojit jakoukoli nacionalistickou organizaci, která byla pro ně nepřijatelné. Proto bylo rozhodnuto, že se sama rozpadne. Úplná záloha Ukrainian sokilstva bylo převedeno do Muzea osvobozenického boje v Praze⁴, odkud přišel do Kyjeva po druhé světové válce.

Závěr. Po porážce ukrajinskou revoluci v letech 1917-1921 a rozpad Ukrajiny mezi několika nepřátelskými státy, se ukrajinská komunita za hranicemi snažila přenášet státní myšlenku téměř dvacet let, připravit ukrajinskou mládež na boj za obnovu své země.

References:

1. Centralnyj derzhavnyj arhiv gromadskyh obyednan Ukrayiny [Central State Archives of Public Organizations of Ukraine] *F. 269, Op. 1, Spr. 1025*, 1932-1933. [in Ukrainian].
2. Centralnyj derzhavnyj arhiv gromadskyh obyednan Ukrayiny [Central State Archives of Public Organizations of Ukraine] *F. 269, Op. 1, Spr. 1010*, 13.08.1925-17.12.1930. [in Ukrainian].
3. Centralnyj derzhavnyj arhiv gromadskyh obyednan Ukrayiny [Central State Archives of Public Organizations of Ukraine] *F. 269, Op. 1, Spr. 274*, 16.11.1931-28.07.1934. [in Ukrainian].
4. Centralnyj derzhavnyj arhiv gromadskyh obyednan Ukrayiny [Central State Archives of Public Organizations of Ukraine] *F. 269, Op. 1, Spr. 1011*, 1.01.1931-29.03.1931. [in Ukrainian].
5. Centralnyj derzhavnyj arhiv gromadskyh obyednan Ukrayiny [Central State Archives of Public Organizations of Ukraine] *F. 269, Op. 1, Spr. 1013*, 5.01.1932-31.05.1932. [in Ukrainian].
6. Centralnyj derzhavnyj arhiv gromadskyh obyednan Ukrayiny [Central State Archives of Public Organizations of Ukraine] *F. 269, Op. 1, Spr. 1005*, 1931-1932. [in Ukrainian].
7. Centralnyj derzhavnyj arhiv gromadskyh obyednan Ukrayiny [Central State Archives of Public Organizations of Ukraine] *F. 269, Op. 1, Spr. 1002*, 1927-1935. [in Ukrainian].
8. Centralnyj derzhavnyj arhiv gromadskyh obyednan Ukrayiny [Central State Archives of Public Organizations of Ukraine] *F. 269, Op. 1, Spr. 1020*, 1.08.1934-30.11.1934. [in Ukrainian].
9. Centralnyj derzhavnyj arhiv gromadskyh obyednan Ukrayiny [Central State Archives of Public Organizations of Ukraine] *F. 269, Op. 1, Spr. 1006*, 26.01.1936. [in Ukrainian].
10. Centralnyj derzhavnyj arhiv gromadskyh obyednan Ukrayiny [Central State Archives of Public Organizations of Ukraine] *F. 269, Op. 1, Spr. 1007*, 26.12.1937-20.02.1940. [in Ukrainian].

¹ ЦДАГО України *Ф. 269, Оп. 1, Спр. 1020*, Арк. 18, 47, 53-54.

² ЦДАГО України *Ф. 269, Оп. 1, Спр. 1020*, Арк. 56.

³ ЦДАГО України *Ф. 269, Оп. 1, Спр. 1006*, Арк. 16.

⁴ ЦДАГО України *Ф. 269, Оп. 1, Спр. 1007*, Арк. 21, 23зв.